

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Gerlóczy Zsigmond

Cím: A nyári Budapest bajai

Forrás: Budapesti Hírlap

3m
(Hely)

1928. 7. 22.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (O)

Osztályozás

Tárgy

614.76

Hely

Idő

"1928"

Személy

A nyári Budapest bajai

Irta Gerlóczy Zsigmond dr.

egyetemi tanár, a felsőház tagja

Vannak dolgok, amiket az ember csak nyáron lát meg: nyáron, helyesebben olyan időben, amikor többit tartózkodunk a szabadban, lakásunkon kívül, rendes foglalkozásunk helyén kívül.

Ilyenkor látja meg a budapesti lakos, hogy milyen festőien szép az ő fővárosa, ilyenkor veszi észre, hogy van itt közvetlen közelünkben víz, hegy, erdő, illatos rét s hogy nem szükséges idegenbe mennie ahhoz, hogy napsugarat, jó levegőt élvezzen; van itt minden, amit a jószágos Isten az ember gyönyörűségére, szórakozására adott, de ilyenkor látja meg azt is, hogy maga az ember vajmi keveset tett meg azért, hogy a felsőleges Természetadta ezeket a jótéteményeket könnyen hozzáférhetőkké tegye mindenki számára. Aki a Természet szépségében gyönyörködni tud, már az az iránta való közömbösséget is mulasztásnak nevezi. Minek nevezzük hát még azt, amit az ember a maga alkotásával a Természet szépségén ront? Minek nevezzük a budai várhegy csodaszép panorámájának a várhegy lejtőjére épített többemeletes, ormótlan bérházakkal való elcsúfítását? Minek nevezzük a Balaton egyik legszebb ékességének, a badaacsonyi hegycsoportozatnak rideg üzleti érdekből évek óta folyamatban levő robbantását? És minek nevezzük azta türelmet, amely ennek útját nem állja?

Sok, nagyon sok ilyen közömbösség, mulasztás, érzéketlenség forrásából eredő szörnyűséget lehetne felsorakoztatni, amikből vaskos kis könyv telnék ki és amik között — fájdalom — nem egy olyan is akad, amit évszázadok tervszerű munkájával is nehéz

lenne reparálni. Hogy csak egyet említsek, azt, hogy hatalmas kéményeikből füstöt, kormot okádó gyáraink túlnyomórésze természetellenesen a főváros ama területén épültek, ahonnan az urakodó szél iránya szinte összetömörítve hömpölyögteti szennyes termékeit a közel milliós lakosú főváros népessége felé.

De ezt a valóban sötét, mert kormos és füstös képet nemcsak nyáron látjuk, hanem látjuk azt az év minden szakában. Én pedig most csak arról óhajtok írni, amit nyáron veszünk észre.

A szokatlanul nagy meleg sok mindenre reatereli a figyelmünket és mégis az illetékesek sok mindent nem látnak meg.

Megesik a szívünk annak láttára, hogy derék rendőreink mit és mennyivel többit kénytelenek szenvedni a hőségtől, mint a gondjaikra bízott halandók bármelyike.

Tessék csak egy szempillantást vetni az utcán szolgálatot teljesítő rendőrökre, különösen az egy helyen, szinte mozdulatlanul álló közlekedési rendőrökre, azokra, akik megfeszítetten figyelnek le a közeledő autókát, motoroskocsikat, villamosokat és a gyalogosan járókat, hogy megadják nekik a jelet, mikor álljanak meg és mikor indulhatnak. És tessék megnézni vastag, meleg ruházatukat, meleg szolgálati sapkájukat. Csodálkoznunk kell azon, hogy napszúrás, hőség nem éri sorra őket, csodálkoznunk kell azon, ha szolgálatukban hibát nem követnek el.

Az emberséges érzés ébred fel bennünk és kérjük, miért nem kapnak ezek a szerencsétlen emberek könnyű, nyári mosóruhát?

Miért kell ezeket ilyen módon edzeni a hőség elviselésére? Sokat hangoztatott elszegényedésünkkel ne védekezzenek azok, akiknek nem jutott eszébe a rendőrök részére mosóruhakelméből nyári szolgálati ruházat készítése.

A villamoskocsik nyitott ablak mellett gyors haladásukkal egy kicsit megmozgatják a nagy forróságban megrekedt levegőt. Milyen üdítő érzés annak a szegény utasnak, ha, különösen a város belső területét elhagyva, a budai oldalon, vagy akárcsak a Városliget, avagy a Népliget felé is, kipirult arcát megcsapja egy kis szellő. És mit látunk nyáron, a kánikulában? A villamoskocsik ablakainak a felét föl húzzák, téli módra becsukják, legfeljebb a pótkocsik ablakait engedik le.

Kiérünk a budai oldal pompás erdei levegőkörébe. Kiérünk olyan helyre, amit az Uristen arra teremtett, hogy a nagy főváros tehetősebbjei itt élvezhessék a nyaralás kellemetességeit. Kiérünk a Nagykovácsi útra. Aki autón, vagy kocsival ment ki ebben a száraz, forró időben, az olyan porfelhőbe kerül, hogy nem láthatja a maga előtt száguldó autónak még a körvonalait sem és nem láthatja a maga kocsija által fölvert portömeg miatt az utána jövő kocsit. Egyszerűen nem kap levegőt, csak port nyel, s amikor végre leszáll a kocsijáról, hogy az erdő üdítő levegőjét mohón szívhassa, nem ismer reá a ruházatára, szürke a portól, éppen olyan szürke, mint amilyenek az utat környező fák és bokrok levelei. És amikor elvonulunk ott a Hűvösvölgyi erdő övezte nagy rét mellett, ott látjuk a leégett gyepen ingujjra nekivetkőződött kirándulók szárait és ott látjuk az eldobált papíros szeméthalmazát. Nincs, aki arra nevelné a kiránduló közönséget, hogy a tisztaság a legelső kelleke az egészség megővésének. A munkanélküliek seregéből két-két e célra alkalmazott köztisz-

tasági felügyelővel rendben lehetne tartani azt a nagy rétet.

A Nagykovácsi út elején terül el az a gyönyörű erdős rész, amit a Tisza István kertváros építő r.-t. most parcellázott s ahol egyremásra foglalták már le a telkeket.

A székesfőváros tekintetes Tanácsának figyelmébe ajánlom ezt a főváros lakossága

üdülésére mindenképpen kiválóan alkalmas erdei kirándulóhelyet és nyaralók építésére nagyszerű területet, amelynek most már vize is van elegendő, mert a Kertváros Építő Rt.-nak naagy költséggel sikerült kutakat ásatni.

A székesfőváros, amely polgárai egészségéért annyit áldoz, valóban kellően föl van sem becsülhető dolgot művelve, ha ezt az utat úgy burkoltatná, hogy ott a porföregteg megszűnjön s hogy Budának ez a része is méltán Budapest fővárosnak tartozékává legyen, mert hiszen Budapest nemcsak fürdői és forrásvízei miatt érdemli meg a fürdőváros elnevezést, hanem klimatikus helyei miatt is.

Budapest nagyközönségének csak kis töredéke tud arról, hogy a Farkasréti villamos vonal végállomásától alig 20 pernyi gyaloglással a fővárosnak egy oly csodás helyére juthatunk el, ahol a nyári rekkenő hőségnek nemcsak nyoma sincs, sőt este 8 óra tájban már kénytelenek a lenge ruházatú hölgyek meleg kendőbe burkolózni. Valóságos alpesi üdítő hűvösség frissíti föl a hőségtől elbágyadt embert. Restellem bevallani, jómagam is nyolc nap előtt voltam először ezen a helyen. Poros úton, sziklás falzat mellett jutunk föl az Ördögórom-csárdának nevezett emez üdítő helyre. Dicséretére válik a csárda tulajdonosának, hogy autót járat a villamos megállóhelytől föl s így 50 fillérrnyi útiköltséggel megkímélhetjük magunkat a portól.

De nézzünk föl a Svábhegyre, amit már minden bennszülött budapesti ösmer és klimatikus helynek tekint.

A hely maga valóban reá szolgál a klimatikus jelzőre. De mit tett az ember arra, hogy az valóban klimatikus célokot szolgáljon is?

Az autósportt immár odáig fejlődött, hogy a szép Svábhegy kezd elveszíteni klimatikus jellegét, sőt már-már ott tartunk, hogy ott *üdülni* alig lehet.

Az a rohanás, túlköles, égett benzinszag s a fölkhavart porfelhő, mely az ott sétálni kívánók minden érzékét gyötrelmeknek a prédájává teszi, ma már nem áll meg az üdülés szolgálatában.

A Svábhegy védelemre szorul, mert noha nincs gyógyhely jellege, rendelkezik mindazokkal a kellékekkel, amelyek alapján a valószínűleg gyógyhely lehet. A tenger színe fölött 450 méter magasságban fekszik, nagy kiterjedésű lomberdők borítják, talaja meglehetősen száraz, klímája mérsékelt nedves, hűvös. Nyári középhőmérséklete a fővárosénál 3—4 fokkal alacsonyabb, télen pedig, különösen havas napokon, amikor a légkör tiszta s erős az inszoláció és reflex, hőmérséklete 5—10 fokkal is melegebb. A napsütéses napok száma télen lényegesen több, mint a síkon. Így állapítják ezt meg a hozzáértő balneológusok és klimatológusok. S ma szinte tarthatatlan állapotról szólhatunk. A Svábhegy útait ugyanis csupán kocsiközlekedésre méretezték s olyan gyalogjáró, ahová a sétálók a rohanó gépkocsik és motorosok elől menekülhetnének, csak kevés helyen van. Ezen a bajon — sajnos — ma már csak költséges kisajátításokkal lehetne gyökeresen segíteni.

Rendet azonban lehet, sőt kell teremteni!

Elsősorban ki kell jelölni az utat, amelyen gépkocsinak közlekedni nem szabad. Aztán az egyéb utakon szigorúan el kell rendelni a lassú hajtást.

Az utak olajozással való portólmentesítése a nyári idény alatt kétszer is megtörténik.

Az utak karbantartása azonban nem egészen helyes módszer szerint történik.

Az autóversenyek idején ugyanis az utakat tökéletesen rendbehozzák, azonban az olajozást ahelyett, hogy csakhamar a versenyek lezajlása után foganatosítanák, sokszor elodázzák s csak akkor kerül az olajozásra a sor, amikor egy-egy közebejött zivatar a felső könnyű homokrétet már lemosta. A lemosott homokrétet eltömíti a csatornákat, tönkreteszi a fáradtságos és költséges munkálatokat. Ha aztán a megmaradt szilárd köves útestre kerül az olaj, az ott nehezebben ivódik be. Sokszor napokig megfekszik ilyen helyen az olaj, melyen járni nem lehet, sőt még a közelébe jönni sem tanácsos, mert a száguldó kocsik olajos föcskendezése a járókelők ruháját, cipőjét helyrehozhatatlanul tönkreteszi. Amikor pedig végre fölszárad, a por nemsokára ismét jelentkezik, jósokára várva az újabb öntözésre.

Itt volna az ideje, hogy eme évek óta megismétlődő s minden vihar alkalmából felújuló, nagy költségekkel járó út-karbantartás helyett a főváros valamely új, állandóbb jellegű úttest készítésére határozná el magát, mint örömmel látjuk, már ezt a Hidegkúti-úton, ahol úgy gondolom, a külföldön már annyira bevált bitumennel lekött utat készített a főváros. Ez síma, por- és sármentes s a külföldi tapasztalatok szerint 15—20 évig is jól megállja a helyét.

A Svábhegyen próbaképpen egyes utakat és gyalogjárókat ezzel az eljárással kellene megkésztetni. Kettős célt érne el ezzel a főváros. Egyik az lenne, hogy egészségesebb, síma, por- és sármentes, könnyen tisztántartható útfelületet teremtené, másodsor pedig egyszerű befektetéssel meggátolná az évente megismétlődő vízmosásokat és csatorna eldugulásokat, amelyek minden egyes zivatar alkalmával a városnak óriási pénzébe kerülnek s amelynek megtakarításával a befektetett költség is rövidesen megtérülne.